

Маја М. Ћук*

Алфа БК универзитет, Београд

Факултет за стране језике

У ПОТРАЗИ ЗА ФРАГМЕНТИМА ИДЕНТИТЕТА КРОЗ АРХЕТИП

**РОБЕРТ КРОУЧ: *ОТИШАО У ИНДИЈАНЦЕ (СА
ЕНГЛЕСКОГ ПРЕВЕЛА ТАЊА ЦВЕТКОВИЋ),
БЕОГРАД: АГОРА, 2018.***

Роберт Кроуч, један од првих постмодерних писаца у Канади, стварао је у периоду знатних промена у погледу етничког статуса, родне равноправности и редефинисања саме канадске националне свести. У овом раздобљу, тј. од шездесетих година двадесетог века, након реформа у образовању и економији, канадска књижевност постаје живописнија, јер истакнутију улогу почињу да добијају до тад неразматрана проблемска питања и маргинализовани аутори – женски ствараоци, писци у расејању и књижевници међу домородачким становништвом. Дотадашњи видни утицај Велике Британије и Сједињених Америчких Држава на стваралаштво почиње да јењава и отвара се питање идентитета како канадске нације, тако и појединаца који су долазили из различитих културолошких контекста.

Пре постмодернизма, канадски књижевни канон је пролазио кроз неколико различитих етапа. У првом раздобљу књижевности поменуте државе, пре стварања Конфедерације 1867. године, ствараоци као што су Франсис Брук,

* maja.cuk@alfa.edu.rs

Томас Халибартон, Сузана Муди, Чарлс Сангстер и Оливер Голдсмит, писали су по угледу на дела у Великој Британији. Преовладавале су књижевне форме у вези са утисцима о новом животном простору досељеника – дневници, писма и хронике. У другој фази, истакли су се песници Конфедерације, Чарлс Робертс, Данкан Камбел Скот и Арчибалд Лампман, који су уз романтичарски призив, писали о руралним и урбаним пределима Канаде. У овом периоду о политичким питањима су писали Сара Џенет Данкан и Стивен Ликок. Међутим, дубља анализа друштвено-политичких околности у самој Канади наступа у делима модернизма, почевши од чувеног националног писца Хју Мекленана, преко осталих модерниста Едвина Џона Прата, Етел Вилсон, Шиле Вотсон, Синклера Роса, Робертсона Дејвиса, Мордекаја Ришлера и Ирвина Лејтона. У току пет деценија, колико је трајао овај књижевни правац, посебан печат у књижевности је оставио Нортроп Фрај, својим значајним критичким чланцима који су послужили као књижевно упориште песницима *митопетске песничке школе*. У периоду *фрагментарне књижевне естетике* су књижевници, међу којима, поред Роберта Кроуча, значајну улогу имају и Маргарет Етвуд, Мајкл Ондачи, Маргарет Лоренс, Џорџ Бауеринг, Ал Пурди, Алис Манро, Керол Шилдс и Руди Виб, направили корак даље када је префигурација мита у питању. Поред уплива библијске и грчке митологије, важну функцију добијају личности из индијанских предања, као што су *трикстер фигура* – веома битан концепт у подтексту романа Роберта Кроуча.

Питање идентитета, у специфичној спреси са митологијом, има кључну улогу у стваралаштву поменутог канадског аутора. Цереми Седнес, у Кроучовом роману *Отишао у Индијанце*, поступа попут протагониста у романима Маргарет Етвуд који, у циљу потраге за целовитошћу своје личности, како у буквалном, тако и у пренешеном смислу одлазе у дивљину и непознате пределе, да би спознали неистражену страну извесног спољашњег простора и одређене „границе“. Међутим, тај чин заправо представља метафору за истраживање тамне, ирационалне стране психе, пре него се она интегрише са рационалним делом свести у циљу формирања јединственог идентитета. Овакви актери у тексту, пре него се оконча њихова потрага за новим *ја*, у пренешеном смислу су приказани као фрагментирани и пародичне верзије богова, полу-богова и хероја, или се њихове префигурисане животне путање препричавају из неуобичајене перспективе узгред поменуте или из извесног идеолошког убеђења занемарене личности у традиционалном миту.

У овом делу Кроучове трилогије, сведочанство о породици, каријери и преломном путовању на Север поменутог главног јунака, приликом израде његове докторске дисертације, оставља ментор Седнеса, професор Марк Медам, чија је позиција приповедача упитна и на махове необична. Међутим, поменути наратор

покушава да увери друге протагонисте у роману и читаоце да су његова писма о магнетофонским тракама које Седнес снима у Нотикевину, а чији транскрипт можемо тумачити на различите начине, једини веродостојан наратив о главном јунаку. Док се Цереми Седнес, флуидним односом према везама и каријери и загонетним нестајањем у снежним областима Канаде, симболично опире процесу строгог дефинисања, Марк Медам одражава ограничене и учмале погледе друштвених пракси, па чак и контрадикторности и застрањивања у погледу академског живота, где се не даје увек примат објективном преиспитивању и прогресивном знању. Као *трикстер фигура*, Седнес стреми ка смелој дестабилизацији назадних виђења и непристрасном осветљавању позадине извесних социјалних феномена, док Медам осликава механизме кривљења чињеница, манипулативног односа према информацијама, замагљивања истине и неетичког прекрајања историје. Занимљиво је да се, како кроз појединачне приче оба актера, тако и у њиховим интерпретацијама међусобних акција и мотива, показује како чин преношења нечијег записа и усменог казивања носи огромну друштвену одговорност и моралну тежину, јер се интенција онога ко је информације изрекао или прибележио у адекватној форми треба савесно приближити онима који је читају.

За разлику од наратора и једног од главних протагониста у роману *Отишао у Индијанце*, преводитељка овог дела на српски језик је верно пренела поруке у тексту и на одговарајући начин приближила читаоцима стил писања Роберта Кроуча. Упечатљиво је превођење лексеме *снег* (*snow* у оригиналу) и колокација у којима се ова реч налази („шуштави снег“, „заглушујући снег“, „сигуран снег“, „исцељујући снег“ и друго) калк стратегијом, при чему се види како структура језика битно утиче на и одражава наш поглед на свет.

Датум пријема: 26.10.2018.

Датум исправки: /

Датум одобрења: 10.12.2018.